

VERGIFTIGING DOOR WATERSCHEERLING

Naar aanleiding van de mededeling van coll. KEIZER over dit onderwerp zij het mij vergund te wijzen op het hierover bij GERARD VAN SWIETEN aangehaalde 1): Bini pueri & sex puellae cicutae aquaticae radicem comederant in pratis inventam; domum reduces ambo pueri diris convulsionibus misere perierunt, nihil autem per alvum vel vomitum prodierat. Puellae omnes evaserunt, veneno ingesto per vomitum satis cito excusso. Omnium citissime convaluit una ex his puellis, cui jam convulsae, dentibus vi diductis, pater infusum tabaci aqua fontana factum ingesserat, unde mox radices comestas violentissime evomit 2).

Deze waterscheerling, *Cicuta virosa* (= met veel virus of gif), Frans: la ciguë vireuse, ciguë d'eau, cicutaire aquatique is wel te onderscheiden van de scheerling in engere zin, de uit de pharmacopee bekende *Conium maculatum*, die in het Frans wordt aangeduid als la ciguë proprement dite, grande ciguë, ciguë commune, ciguë officinale; in de oudheid werd het zaad, het sap en de blaren veel als koortswerend („verkoelend”) en afvoermiddel gebruikt. Het sap, in grote hoeveelheid genomen, werd te Athene aan de ter dood veroordeelden te drinken gegeven. En zo dronk ook de grijze SOCRATES, in zijn kerker temidden van zijn trouwe leerlingen en vrienden, gelaten en in de hoop op een beter leven zijn gifbeker uit (399 v. Chr.). (Vandaar de Franse naam: ciguë de SOCRATE, ciguë des anciens.)

Van het gebruik van deze dolle kervel 3) als geneesmiddel vooral tegen krankzinnigheid wordt, behalve bij PLINIUS (*Nat. Hist.* XXV, 13, 151) ook bij HORATIUS gewag gemaakt, waar deze zegt (*Epist.* II, 2, 53):

Quae poterunt umquam satis expurgare cicutae 4).

Rotterdam, 14 Augustus 1949

A. G. J. HERMANS

PATIËNTEN DIE NIETS MANKEREN

Behalve degenen, die moeten worden benaderd op de wijze als door dr. VAN VALKENBURG is aangegeven, en waarvoor hij de huisartsen goede middelen aan de hand geeft zonder in hen specialisten in de psychologie te veronderstellen, zijn er nog velen, die geholpen zouden zijn door een duidelijk „stop”-teken, gegeven door het gehele medische front waartoe in onze tijd de patiënt zich kan richten. Men moet weer „neen” durven zeggen tot de patiënt.

Hoe komt het, dat de schattingen inzake het aantal functionele afwijkingen onder hen, die een arts raadplegen, kunnen variëren van 35 tot 70 pCt. met een gemiddelde van 50 pCt. (*N.T.v.G.*, blz. 2594, 1948). Schreef niet dr. A. WILLEMSE in Deel I van zijn *Inwendige Geneeskunde* in 1936: „Als ik de ervaringen van enkele mij bekende fondsartsen uit een industriestreek en uit een stad meedeel: n.l. dat 50 tot 70 pCt. der ziekvierenden niets mankeert, dan klinkt dit in

1) GERARDI VAN SWIETEN, *Commentaria in HERMANNI BOERHAAVE Aphorismos*, Parisii, G. CAVELIER 1769, Dl. I, blz. 336.

2) Een tweetal jongens en zes meisjes hadden van wortel van de waterscheerling gegeten, die ze in de wei gevonden hadden; bij hun thuiskomst stierven beide knapen onder afschuwelijke krampen een ellendige dood, want niets was van onder of van boven naar buiten gekomen. De meisjes kwamen er alle met het leven af, daar het ingenomen vergif vrij snel werd uitgebraakt. Het allersnelst van deze meisjes genas er een, bij wie, toen zij reeds krampen had, haar vader met geweld de tanden vaneentrok, waarna hij een afgietsel van tabak en bronwater had ingegoten, waarop zij weldra de gebruikte wortels met kracht uitbraakte.

3) Het woord kervel (E.: chervil) komt van het Latijn caerefolium, Gr. χαϊρέφυλλον.

Scheerling (Engels: hemlock) wordt in verband gebracht met het Griekse σκάωρ, σκατός (drek, mest; vgl. scatol, scatophaag).

4) Mijn arme hersens, die ik nooit genoeg met scheerling zou kunnen zuiveren.